

## **CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ**

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24  
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A  
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89  
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: [cbos@pol.pl](mailto:cbos@pol.pl)

BS/22/22/98

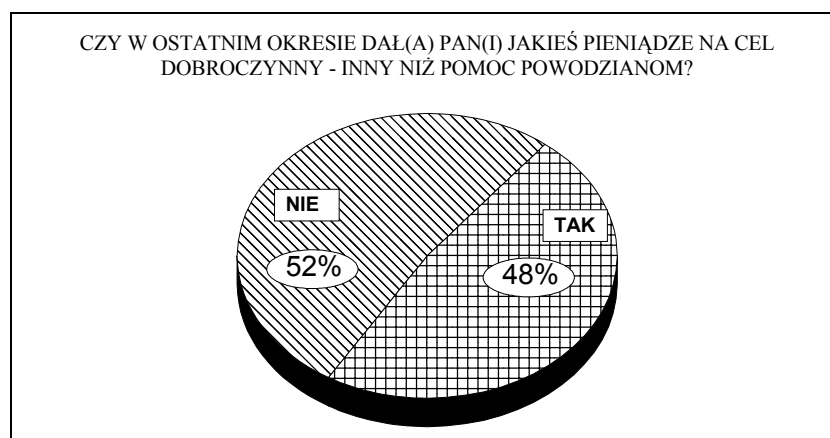
### **DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA - CELE I ZAKRES SPOŁECZNY**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH  
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Mogąc ofiarować jakąś sumę pieniędzy, najczęściej wsparlibyśmy dzieci chore lub upośledzone (61%), następnie niepełnosprawnych dorosłych (48%), dzieci z domów dziecka (41%) i z najuboższych rodzin (37%) oraz ludzi starych i samotnych (40%). Nadal też gotowi jesteśmy pomagać powodzianom (34%) oraz zasiląć finansowo służbę zdrowia (32%).
- ◆ Do osób najbardziej potrzebujących pomocy zaliczamy najczęściej różne kategorie dzieci oraz ludzi biednych, a ponadto ludzi starych i samotnych, powodzian, bezdomnych, niepełnosprawnych i bezrobotnych.
- ◆ Niesienia pomocy potrzebującym oczekujemy głównie od rządu i powołanych do tego organizacji i instytucji państwowych (77%) oraz od władz lokalnych, samorządowych (53%).
- ◆ Blisko połowa ankietowanych deklaruje przekazanie ostatnio pieniędzy na cel dobroczynny - inny niż pomoc powodzianom. Najczęściej wspierano akcją Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.



W nowych warunkach ustrojowych coraz większą rolę odgrywa działalność charytatywna niosąca pomoc różnym osobom. Często zjawiskiem stały się zbiórki pieniędzy na cele dobroczynne, apele o wsparcie finansowe w środkach masowego przekazu czy poszukiwanie sponsorów, a katastrofalne skutki ubiegłorocznej powodzi wyzwoliły w naszym społeczeństwie poczucie solidarności z jej ofiarami, prowadząc do szerokiego udziału społeczeństwa w akcjach pomocy powodziarom. Działalność charytatywna stała się istotnym uzupełnieniem działań instytucji państwowych i władz lokalnych wszędzie tam, gdzie chodzi o pomoc społeczną, a zarazem obejmuje swoim zasięgiem znacznie szerszy krąg celów pomocy.

W styczniowym sondażu<sup>1</sup> prosiliśmy badanych o wskazanie, komu najchętniej pomogliby finansowo, oraz o wymienienie tych osób i grup w naszym społeczeństwie, które najbardziej potrzebują wsparcia. Prosiliśmy również o wskazanie osób lub instytucji, które przede wszystkim powinny służyć pomocą. Staraliśmy się także uchwycić społeczny zakres dobroczynności pytając o udział w różnych akcjach dobroczynnych w ostatnim okresie i cele tych akcji.

### **KOMU GOTOWI JESTEŚMY POMAGAĆ?**

Wyniki sondażu wskazują, że najbardziej obchodzi nas los dzieci - przede wszystkim chorych lub upośledzonych, ale także tych z domów dziecka oraz żyjących w najuboższych rodzinach. Apele o pomoc dla chorych dzieci, wymagających kosztownych operacji, czy o pomoc dla domów dziecka i opisy trudnej sytuacji finansowej tych domów, z jakimi się

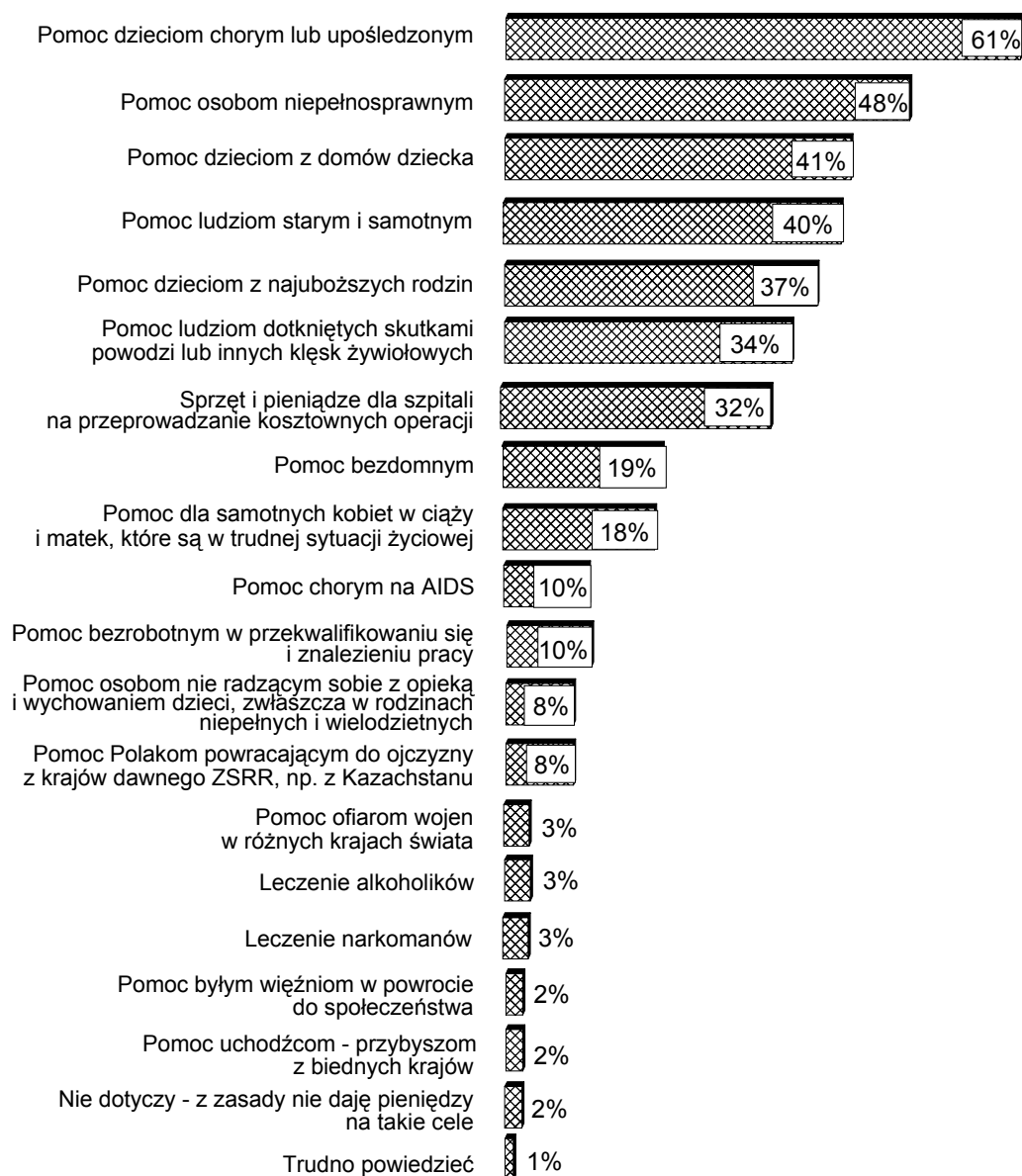
---

<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (92), 16-20 stycznia ‘98, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności kraju (N=1153).

nieraz spotykamy, z pewnością budzą naszą wrażliwość i gotowość niesienia pomocy. Wśród pięciu najczęściej wskazywanych przez respondentów kategorii osób z przedstawionej im listy aż trzy dotyczyły dzieci.

CBOS

**RYS. 1. GDYBY MIAŁ(A) PAN(I) NIEWIELKĄ SUMĘ PIENIĘDZY, KTÓRĄ MÓGL(A)BY PAN(I) PRZEZNACZYĆ NA DOBROCZYNNOŚĆ, NA POMOC POTRZEBUJĄCYM, TO NA JAKIE CELE PRZEDE WSZYSTKIM PRZEZNACZYŁ(A)BY PAN(I) TE PIENIĄDZE?**



Respondenci mogli wybrać nie więcej niż cztery możliwości.

Po części przynajmniej mając na uwadze dobro dzieci respondenci deklarowali także gotowość niesienia pomocy finansowej osobom nie radzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci w rodzinach wielodzietnych czy niepełnych oraz pomoc dla samotnych matek i kobiet w ciąży, które znajdują się w trudnej sytuacji, choć znacznie rzadziej niż przypadku samych dzieci.

Z innych kategorii osób umieszczonych na naszej liście tylko trzy uzyskały znaczne odsetki wskazań. Prawie połowa badanych gotowa byłaby wesprzeć finansowo osoby niepełnosprawne, a dwie piąte - ludzi starych i samotnych, nie mogących liczyć na pomoc bliskich. Jesteśmy więc wrażliwi na trudne położenie, brak opieki i niemożność samodzielnego radzenia sobie w życiu. Dużo też osób (jedna trzecia) deklaruje gotowość niesienia pomocy finansowej ludziom dotkniętym skutkami powodzi (lub innych klęsk żywiołowych). Los powodzian budzi więc nadal żywy oddźwięk społeczny, choć jest to grupa osób wymagających jedynie czasowej pomocy.

Wymienione kategorie osób, którym najczęściej gotowi bylibyśmy pomóc finansowo - dzieci, osoby niepełnosprawne oraz ludzie starzy i samotni - także przed rokiem należały do najczęściej wymienianych<sup>2</sup>. Jeśli wyłączyć pomoc dla powodzian, można powiedzieć, że preferencje społeczne nie zmieniły się zasadniczo (tylko o kilka punktów zmalał odsetek respondentów wskazujących na ludzi starych i samotnych). Podobne były także na początku roku '94, gdy po raz pierwszy poruszyliśmy tę sprawę w naszych sondażach<sup>3</sup>. Pod jednym względem porównanie z wynikami poprzednich badań jest utrudnione - w dotychczasowych sondażach „dzieci z domów dziecka” i „dzieci z najuboższych rodzin” stanowiły jedną kategorię, natomiast obecnie zostały rozdzielone. Jeśli weźmiemy to pod uwagę i policzymy oddzielnie, jaki odsetek badanych wskazał obecnie zarazem na jedną i drugą kategorię dzieci (14%), oraz dodamy pozostałe osoby wskazujące tylko na jedną z tych grup dzieci, to okazuje się, że w sumie taka łączna kategoria „dzieci z domów dziecka i z najuboższych rodzin” uzyskała wskazania aż 64% respondentów, a więc nawet nieco więcej niż rok temu (59%).

---

<sup>2</sup> Por. komunikat CBOS „Aktywność charytatywna Polaków”, luty '97.

<sup>3</sup> Por. komunikat CBOS „Dobroczynność i działalność charytatywna”, luty '94.

Znaczna grupa ankietowanych (jedna trzecia) - nieco więcej niż przed rokiem, ale mniej niż przed czterema laty - gotowa jest też nieść pomoc finansową szpitalom, z przeznaczeniem na sprzęt i kosztowne operacje różnych kategorii ludzi wymagających medycznej interwencji, zapewne także i dzieci. Apele placówek służby zdrowia w tej sprawie mogą więc liczyć na zrozumienie części społeczeństwa.

W dużo mniejszym stopniu skłonni bylibyśmy wesprzeć finansowo bezdomnych oraz wspomniane wcześniej samotne kobiety w ciąży i matki, które są w trudnej sytuacji życiowej - gotowość pomocy deklaruje niespełna jedna piąta badanych. Natomiast tylko co dziesiąty respondent deklaruje pomoc finansową dla bezrobotnych - w celu przekwalifikowania się i znalezienia pracy. Jeszcze mniej badanych - mniej więcej co dwunasty - pomogłoby osobom nie radzącym sobie z wychowaniem dzieci w rodzinach wielodzietnych lub niepełnych oraz Polakom powracającym do ojczyzny z krajów dawnego Związku Radzieckiego. W tym ostatnim przypadku stosunkowo niewielką liczbę wskazań należy odnieść, jak się wydaje, do nieznaczonej jak dotąd skali problemu.

Bardzo niewiele osób wsparłoby ofiary wojen w różnych krajach świata czy uchodźców z biednych krajów. Znacznie bliższe są nam nasze sprawy i problemy niż los ludzi obcych, z innych krajów. Równie mało badanych łożyłoby na leczenie alkoholików i narkomanów oraz pomoc dla byłych więźniów, ułatwiającą im powrót do społeczeństwa. Los tych ludzi przypuszczalnie nie budzi w nas większego współczucia, gdyż obarczamy ich winą za własną sytuację.

Jednak warto podkreślić, że tylko nieznaczny odsetek respondentów deklaruje zasadniczą obojętność czy niechęć do przekazywania pieniędzy na cele charytatywne. Od ubiegłego roku odsetek ten niewiele się zmienił, co może świadczyć o tym, że nie jest to tylko skutek społecznego odzewu, jaki wywołały katastrofalne skutki powodzi.

### **KTO NAJBARDZIEJ POTRZEBUJE POMOCY?**

Badani proszeni byli także o wymienienie ludzi, którzy - ich zdaniem - obecnie w naszym kraju najbardziej potrzebują pomocy. Było to pytanie otwarte, pozwalające na swobodne określenie przez respondentów osób najbardziej potrzebujących. Sformułowania, jakimi posługiwali się ankietowani, były bardzo różne. Utrudnia to w niektórych wypadkach określenie, o jaką dokładnie kategorię potrzebujących chodzi. Zmusza też do klasyfikowania potrzebujących w szereg kategorii wprawdzie bliskich sobie znaczeniowo, ale nie identycznych. Dlatego w poniższej tabeli, zawierającej wyniki, odstąpiliśmy od ścisłego uporządkowania wszystkich potrzebujących według częstości wymieniania ich przez respondentów, pogrupowaliśmy natomiast niektóre kategorie w szersze bloki - np. ludzi biednych, cierpiących niedostatek z różnych powodów czy dzieci.

Pojawienie się powodzian jako osób potrzebujących pomocy spowodowało, że w porównaniu z latami ubiegłymi zmniejszyły się odsetki ankietowanych wymieniających inne kategorie najbardziej potrzebujących - rzadziej wymieniani są ludzie starzy, samotni, chorzy oraz bezdomni i bezrobotni, nieco rzadziej - niektóre kategorie dzieci: upośledzone, niepełnosprawne oraz dzieci biedne, z najuboższych rodzin<sup>4</sup>.

Do osób najbardziej potrzebujących pomocy w sumie wciąż jednak najczęściej zaliczamy różne kategorie dzieci oraz ludzi starych, samotnych i chorych. Częściej natomiast niż uprzednio wskazujemy na różne grupy osób cierpiących niedostatek: ludzi biednych, wielodzietne rodziny, samotne matki itd. - ujęci łącznie wyprzedzają oni powodzian w hierarchii osób najbardziej w naszym odczuciu potrzebujących pomocy. Licznie są też wymieniani bezdomni, osoby niepełnosprawne i bezrobotni. Znacznie rzadziej natomiast - podobnie jak w poprzednich latach - do potrzebujących zaliczano chorych na AIDS, narkomanów czy alkoholików. Bardzo rzadko wymieniano Polaków powracających do ojczyzny z krajów dawnego Związku Radzieckiego - niezależnie od gotowości pomagania im, tej grupy na ogół nie zalicza się do ludzi najbardziej potrzebujących obecnie w Polsce pomocy.

---

<sup>4</sup> Por. komunikat CBOS „Aktywność charytatywna Polaków”, cyt. wyd.

Tabela 1

w procentach

Jacy ludzie, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce najbardziej potrzebują pomocy? (Respondenci mogli wymienić nie więcej niż trzy kategorie potrzebujących pomocy)	
Dzieci z domów dziecka, domy dziecka, sieroty	17
Dzieci upośledzone, niepełnosprawne, specjalnej troski, chore	12
Dzieci chore (ogólnie)	6
Dzieci ubogie, biedne, z rodzin najuboższych, bezrobotnych	8
Dzieci z rodzin rozbitych, zagrożone patologiami	2
Dzieci - ogólnie, bez podania jakiejkolwiek charakterystyki lub należące do kilku kategorii wymienionych wyżej	4
<b><i>Dzieci razem</i></b>	<b>49</b>
Samotne matki, ojcowie, rodziny niepełne, kobiety w ciąży bez środków do życia	12
Rodziny wielodzietne (ogólnie)	10
Ludzie biedni, ubodzy, bez środków do życia	8
Emeryci i renciści - z małymi rentami, emeryturami, z niewielkimi dochodami	6
Rodziny biedne (w tym: bez dochodów, bez pracy, z dziećmi)	3
<b><i>Ludzie biedni razem</i></b>	<b>39</b>
Ludzie starzy, samotni, chorzy, niedołążni	31
Powodzianie, ofiary klęsk żywiołowych	30
Bezdomni	28
Upośledzeni, niepełnosprawni, inwalidzi (dorośli)	24
Bezrobotni	22
Ludzie chorzy <sup>5</sup> (w tym: samotni, bez opieki, bez środków utrzymania)	11
Chorzy na AIDS, narkomani, osoby uzależnione	6
Powracający do Polski z krajów dawnego ZSRR	2
Alkoholicy	2
Inne kategorie*	6

\* Są to różne kategorie osób wymieniane przez nie więcej niż jeden procent respondentów. Należą do nich m.in. ludzie chorzy terminalnie w hospicjach, osoby potrzebujące kosztownych operacji, na które ich nie stać, młodzież po szkole bezrobotna, młodzież ucząca się, młode rodziny bez mieszkania, więźniowie opuszczający zakłady karne, ofiary wojen, grupy społeczno-zawodowe, takie jak ludzie na wsi czy robotnicy. Wymieniana jest też służba zdrowia, szpitale potrzebujące sprzętu.

<sup>5</sup> Nie jest jasne, kogo respondenci mieli w tym wypadku na myśli - z analizy innych odpowiedzi wynika, że mogli to być zarówno chorzy wymagający kosztownej operacji czy leczenia, osoby niepełnosprawne w różnym wieku, jak i ludzie starzy i chorzy, zniedołążniali.



Należy zauważyć, że hierarchia najbardziej potrzebujących pomocy w dużym stopniu pokrywa się z listą tych, którym najczęściej gotowi byłibyśmy świadczyć pomoc finansową. Z drugiej strony, widać też, że los niektórych kategorii potrzebujących bardziej nas porusza i skłania do sięgnięcia do portfela niż innych. Zwłaszcza w przypadku dzieci niepełnosprawnych, upośledzonych i chorych, ale także np. w przypadku rodaków powracających z Kazachstanu. Mniej skłonni natomiast byłibyśmy dawać pieniądze bezdomnym i bezrobotnym, choć dość duży odsetek ankietowanych zalicza ich do najbardziej potrzebujących pomocy.

### **KTO POWINIEN POMAGAĆ POTRZEBUJĄCYM?**

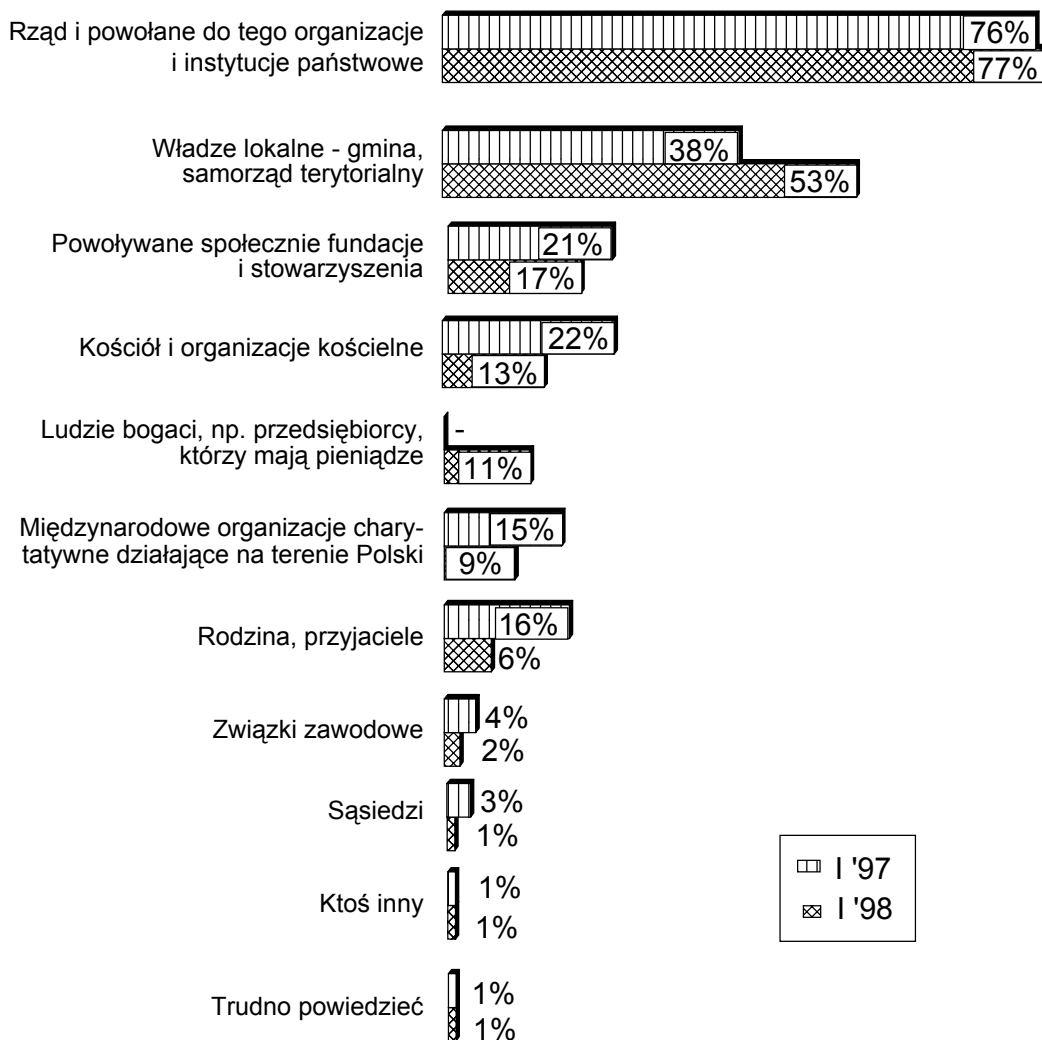
Podobnie jak rok temu, większość ankietowanych uważa, że pomoc wymienionym przez nich najbardziej potrzebującym grupom powinny świadczyć władze publiczne - przede wszystkim rząd i odpowiednie organizacje i instytucje państwowe oraz władze lokalne. W porównaniu z okresem sprzed roku znacznie przy tym wzrosły oczekiwania kierowane pod adresem władz lokalnych, co ma zapewne związek z niesieniem pomocy powodzianom, ale przede wszystkim chyba z silniejszym niż dawniej kojarzeniem pomocy społecznej z samorządem lokalnym.

Instytucje niepubliczne wskazywano znacznie rzadziej i mniej często niż przed rokiem. Warto jednak zauważyć, że obecnie nieco częściej niż na Kościół i organizacje kościelne wskazuje się na społeczne fundacje i stowarzyszenia, co może odzwierciedlać wzrost ich znaczenia, gdy chodzi o niesienie pomocy.

Zmalały także odsetki ankietowanych oczekujących wspierającego działania na rzecz potrzebujących ze strony najbliższych - członków rodziny i przyjaciół - oraz sąsiadów, co wydaje się zjawiskiem niepokojącym.

Co dziewiąty respondent sądzi, że pomagać powinni przede wszystkim ludzie bogaci - w poprzednim sondażu nie było takiej kategorii, nie mamy więc możliwości porównania, ale otrzymany wynik wskazuje na kształtowanie się w społecznej świadomości wzorca dobroczynności ludzi zamożnych.

**RYS. 2. KTO, PANA(I) ZDANIEM, PRZEDE WSZYSTKIM POWINIEN ZAJĄĆ SIĘ, POMAGAĆ LUDZIOM, KTÓRZY TEJ POMOCY POTRZEBUJĄ?\***



\*Ankietowani mieli przyporządkować każdej z wymienionych przez siebie grup wymagających pomocy taką instytucję lub osoby z podanej listy, które - ich zdaniem - winny nieść pomoc i gwarantować opiekę.

Opinie o tym, kto powinien przede wszystkim pomagać poszczególnym grupom potrzebujących, są dość zróżnicowane - we wszystkich jednak przypadkach ankietowani wskazują najczęściej na rząd i odpowiednie instytucje państwowe bądź na władze lokalne. Inne instytucje i osoby wskazywane są znacznie rzadziej.

Tabela 2

w procentach

Kto w pierwszej kolejności powinien pomagać:	Rząd i stosowne instytucje państwowe	Władze lokalne	Świeckie fundacje i organizacje	Kościół	Rodzina, przyjaciele, sąsiedzi	Ludzie bogaci	Międzynarodowe organizacje charytatywne
- dzieciom upośledzonym, niepełnosprawnym, chorym oraz dzieciom ogólnie	46	18	12	7	2	6	8
- dzieciom z domów dziecka, sierotom	47	17	6	6	0	16	8
- dzieciom ubogim, biednym	27	36	16	13	1	2	2
- samotnym matkom, niepełnym rodzinom, kobietom w ciąży bez środków do życia	26	38	6	14	1	4	6
- rodzinom wielodzietnym	29	45	2	9	3	7	2
- ludziom biednym, ubogim, biednym rodzinom	40	39	6	5	2	3	2
- emerytom i rencistom	81	4	0	6	3	1	3
- ludziom starym, samotnym, chorym	36	39	6	6	7	3	3
- powodzianom	74	10	2	1	1	7	4
- bezdomnym	40	35	6	8	3	4	2
- upośledzonym, niepełnosprawnym dorosłym	44	25	16	2	4	4	4
- ludziom chorym	51	22	8	4	7	2	4
- bezrobotnym	54	40	0	0	0	0	0
- chorym na AIDS, narkomanom, osobom uzależnionym	38	23	12	9	10	5	2

**Państwo** (rząd i odpowiednie instytucje państwowe) najczęściej obarczono obowiązkiem pomocy emerytom i rencistom oraz powodzianom. Również pomoc osobom bezrobotnym, niepełnosprawnym (dorosłym i dzieciom), ludziom chorym, dzieciom z domów dziecka, a także chorym na AIDS i narkomanom oraz - w mniejszym stopniu - bezdomnym spoczywa, zdaniem ankietowanych, głównie na instytucjach państwowych

Na **władze lokalne** respondenci nakładają natomiast najczęściej obowiązek pomocy rodzinom wielodzietnym i niepełnym, samotnym matkom, ludziom starym, samotnym oraz dzieciom biednym. Odpowiedzialność za los ludzi biednych, ubogich, a także w dużej mierze ludzi starych i samotnych oraz bezdomnych jest mniej więcej równie często składana zarówno na barki władz lokalnych, jak i instytucji państwowych.

**Spoleczne stowarzyszenia i fundacje**, obok Kościoła i osób bliskich, mają - zdaniem badanych - dużą rolę do odegrania w niesieniu pomocy ubogim dzieciom, osobom niepełnosprawnym (zarówno dzieciom, jak i dorosłym) oraz chorym na AIDS i narkomanom.

**Osoby najbliższe** najczęściej wskazywane są wówczas, gdy chodzi o opiekę i pomoc dla chorych na AIDS i narkomanów oraz ludzi starych i ludzi chorych w ogóle.

**Kościół**, zdaniem ankietowanych, powinien pomagać przede wszystkim samotnym matkom, rodzinom niepełnym i wielodzietnym oraz ubogim dzieciom, ale także chorym na AIDS i bezdomnym czy dzieciom niepełnosprawnym i domom dziecka. Stosunkowo rzadko wskazywano na Kościół w przypadku ludzi ubogich w ogóle, a bardzo rzadko - w przypadku dorosłych osób niepełnosprawnych oraz powodzian i bezrobotnych.

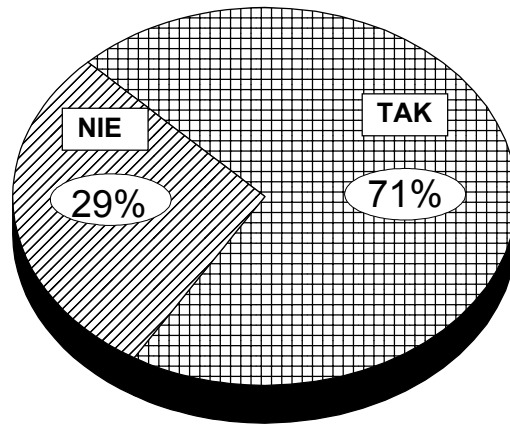
Celem działalności charytatywnej **ludzi bogatych** winno być przede wszystkim niesienie pomocy dzieciom z domów dziecka, jednak przypisuje im się także istotną rolę do spełnienia w przypadku innych kategorii potrzebujących - zwłaszcza dzieci niepełnosprawnych, rodzin wielodzietnych oraz osób dotkniętych skutkami powodzi.

Potrzebę pomocy ze strony **międzynarodowych organizacji charytatywnych** widzą badani zwłaszcza w odniesieniu do dzieci upośledzonych oraz z domów dziecka, a także w stosunku do samotnych matek i niepełnych rodzin.

#### **KTO OFIAROWUJE PIENIĄDZE I DARY RZECZOWE NA CELE DOBROCZYNNE?**

Żywy oddźwięk społeczny apeli o pomoc dla osób poszkodowanych skutkami ostatniej powodzi znajduje potwierdzenie w znacznej liczbie respondentów deklarujących udzielenie w jakiejś formie pomocy powodzianom. Zarówno we wcześniejszym sondażu (sierpniowym), jak i w obecnym liczby te sięgają niemal trzech czwartych ankietowanych.

RYS. 3. CZY MIAŁ(A) PAN(I) OKAZJĘ, ABY UDZIELIĆ POMOCY POWODZIANOM?



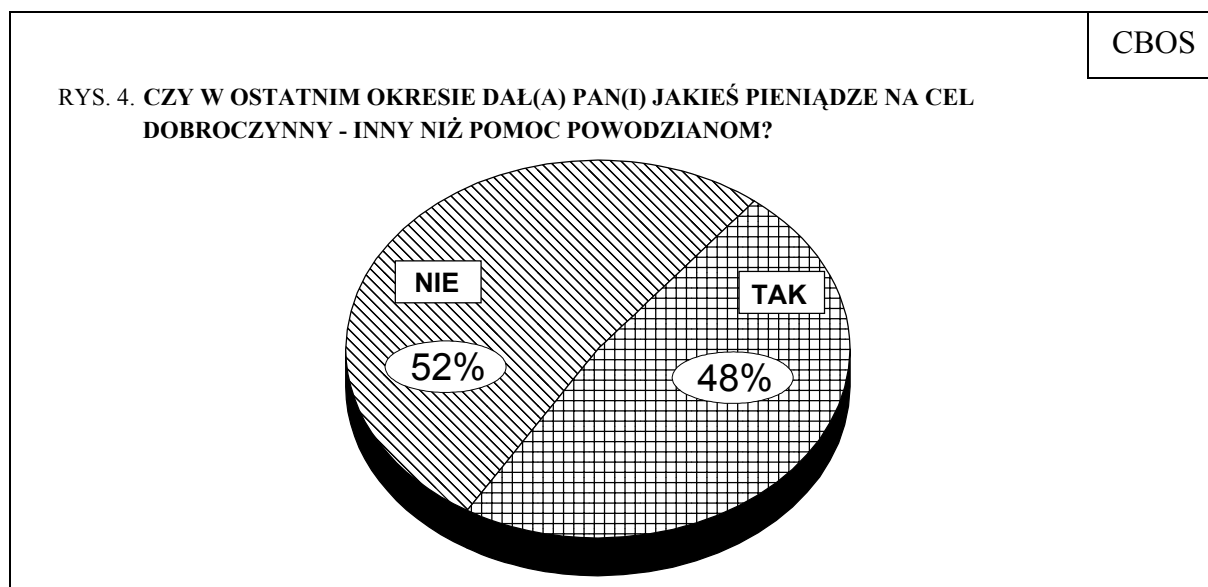
Podobnie jak w sierpniu<sup>6</sup> udział w niesieniu pomocy powodzianom częściej niż inni deklarują kobiety oraz ankietowani w wieku średnim i starszym<sup>7</sup>. W akcję pomocy częściej też angażowali się respondenci ze średnim i wyższym wykształceniem, zwłaszcza pracownicy umysłowi niższego szczebla. Czynnikiem sprzyjającym świadczeniu pomocy - zapewne głównie przez zbiórki kościelne - jest częste uczestnictwo w praktykach religijnych. Udzielenie pomocy najrzadziej deklarują niepracujący: bezrobotni, gospodynie domowe oraz uczniowie i studenci, a także osoby o niskich dochodach, źle oceniające własne warunki materialne.

W porównaniu z wynikami sondażu sierpniowego widoczne są jednak pewne różnice w deklarowanym udziale poszczególnych grup społeczno-zawodowych wynikające, być może, ze zróżnicowanego zaangażowania poszczególnych grup w nadal trwające akcje pomocy. Obecnie rzadziej też udział w niesieniu pomocy ofiarom lipcowego kataklizmu deklarują mieszkańcy większych miast. Niewykluczone, że część wcześniejszych deklaracji nie miała pokrycia w rzeczywistym udziale - respondenci mogli uważać, że nie wypada przyznać się do nieuczestniczenia w powszechnej akcji niesienia pomocy powodzianom.

<sup>6</sup> Por. komunikat CBOS „Społeczny bilans powodzi”, wrzesień '97.

<sup>7</sup> Zob. tabele aneksowe.

Kłęska powodzi jest jednak sytuacją szczególną. Oceniając rozmiary działalności charytatywnej trzeba przede wszystkim brać pod uwagę pomoc świadczoną innym potrzebującym niż powodzianie. Udzielenie w ostatnim okresie pomocy o charakterze finansowym deklaruje blisko połowa ankietowanych. Ponad połowa respondentów (55%), którzy brali udział w akcjach pomocy powodzianom, dała pieniądze także na inne cele dobroczynne. Wśród ogółu deklarujących finansową ofiarność w ostatnich czasach na cele pozapowodziowe stanowią oni zdecydowaną większość (82%).



Ofiarność finansowa na cele dobroczynne inne niż pomoc powodzianom jest bardzo wyraźnie zależna od poziomu wykształcenia respondentów oraz - powiązanych z wykształceniem - dochodów i warunków materialnych. Im wyższe wykształcenie i lepsza sytuacja materialna, tym częstsze świadczenia pomocy finansowej. Wyższa pozycja społeczna idzie więc w parze z działalnością dobroczynną. Pomoc taką świadczyło niespełna dwie piąte (39%) osób z wykształceniem podstawowym i blisko trzy czwarte (72%) badanych z wykształceniem wyższym. Dwa razy częściej ofiarowały pieniądze osoby o dochodach najwyższych niż najniższych (64% wobec 29%).

Ofiarności sprzyjają bardzo częste praktyki religijne, zapewne ze względu na stale prowadzone przez Kościół akcje charytatywne.

W grupach społeczno-zawodowych aktywnością charytatywną wyróżniają się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (75%), którym nieco ustępują prywatni przedsiębiorcy (67%). W ostatnim okresie najrzadziej ofiarowali pieniądze na cel dobroczynny rolnicy (18%) oraz bezrobotni (31%) i robotnicy niewykwalifikowani (38%). Ogólnie rzecz biorąc, mieszkańcy wsi rzadziej dają pieniądze niż mieszkańcy miast, zwłaszcza dużych, co jednak może po części wynikać z tego, że niektóre masowe zbiórki pieniędzy nie docierają na wieś.

Tabela 3

w procentach

Na jaki cel dobroczynny - inny niż pomoc powodziąom - dał(a) Pan(i) w ostatnim okresie pieniądze?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	I '97 (N=576)	I '98 (N=552)
Na Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy	47	48
Na cele kościelne (łącznie z działalnością misyjną, Radiem Maryja i Katolickim Uniwersytetem Lubelskim)	14	12
Dla ludzi biednych, żebrzących, bezdomnych (łącznie z Rumunami - 1%)	9	9
Na akcje charytatywne prowadzone przez Caritas lub Kościoł	7	8
Dla dzieci biednych, z rodzin najuboższych oraz dzieci ogólnie (różne akcje charytatywne)	5	7
Na dzieci niepełnosprawne, upośledzone, chore	10	6
Na domy dziecka, sieroty	5	4
Na leczenie konkretnej osoby	6	4
Na niepełnosprawnych <sup>8</sup> , inwalidów, upośledzonych	-	3
Dla służby zdrowia, szpitali, przychodni, na zakup konkretnych urządzeń	2	3
Na szkoły	-	2
Dla ludzi starych, chorych	1	1
Dla potrzebujących na wschodzie - z Ukrainy, Kazachstanu, Białorusi, Litwy	1	1
Na opiekę nad zwierzętami i ochronę środowiska	1	1
Na pomoc konkretnej osobie biednej	-	1
Na cele charytatywne, dobroczynne - ogólnie oraz PCK	2	3
Inne cele - w sumie	12	3

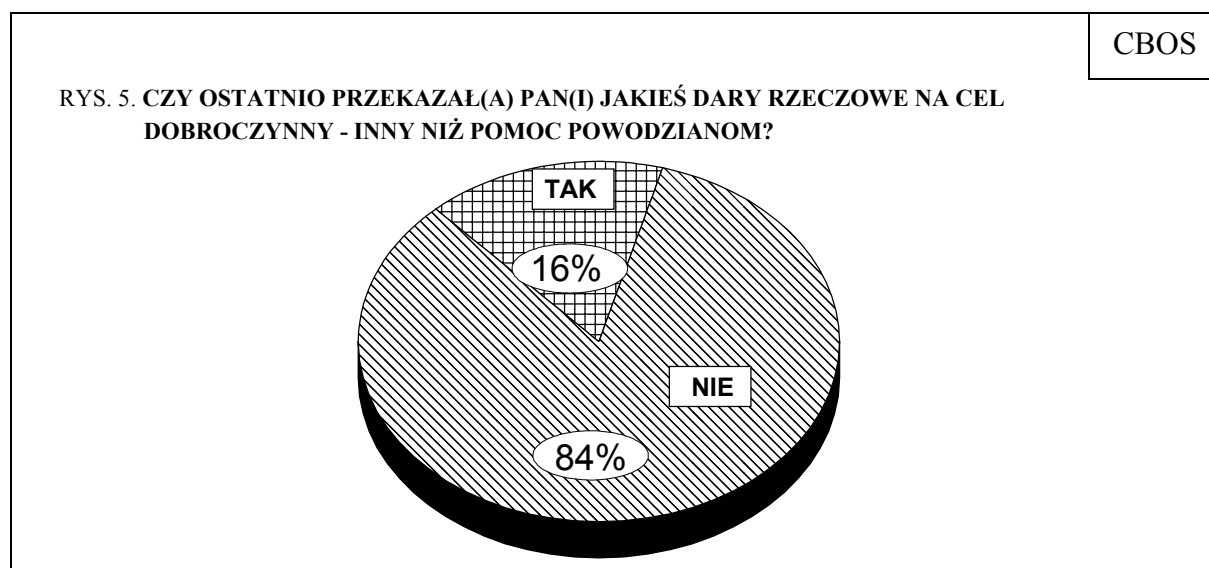
<sup>8</sup> Z tego dwie trzecie dla niepełnosprawnych artystów malujących nogami, ustami.

Wśród celów, na jakie ofiarowywano pieniądze w ostatnim okresie, podobnie jak rok temu dominuje, co zrozumiałe, akcja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, którą wsparła niemal połowa spośród ofiarodawców.

Wśród pozostałych celów świadczonej pomocy finansowej jeszcze trzy są znacznie częściej wymieniane niż pozostałe: 1) szeroko rozumiane cele kościelne oraz akcje charytatywne prowadzone przez Caritas lub Kościół, 2) datki przeznaczone dla ludzi biednych, żebrzących i bezdomnych, 3) ofiary na rzecz różnych grup potrzebujących dzieci - niezależnie od Wielkiej Orkiestry. Część z tych datków składana była przypuszczalnie także w ramach kościelnych zbiórek. W sumie więc niewątpliwie najczęściej pomagamy finansowo dzieciom, co wykazuje zgodność z tym, że zaliczamy je także do grup najbardziej potrzebujących obecnie pomocy.

Należy dodać, że w porównaniu z danymi z roku ubiegłego nie odnotowujemy istotnych zmian w celach naszej dobroczynności.

Oprócz pomocy pieniężnej część ankietowanych (co szósty) przekazała także na cele dobroczynne dary rzeczowe. Jest ich znacznie mniej niż ofiarodawców pieniędzy, co w znacznej mierze wynika z popularności i zasięgu takich akcji jak np. prowadzona przez Jerzego Owsiaaka. Większość przekazujących dary rzeczowe (72%) była przy tym także ofiarodawcami pieniędzy, ale ponad jedna czwarta (28%) świadczyła pomoc charytatywną jedynie w formie rzeczowej. Wśród przekazujących jakieś rzeczy dominują (85%) - podobnie jak w przypadku ofiarowywania pieniędzy - osoby, które pomagały także powodzianom.



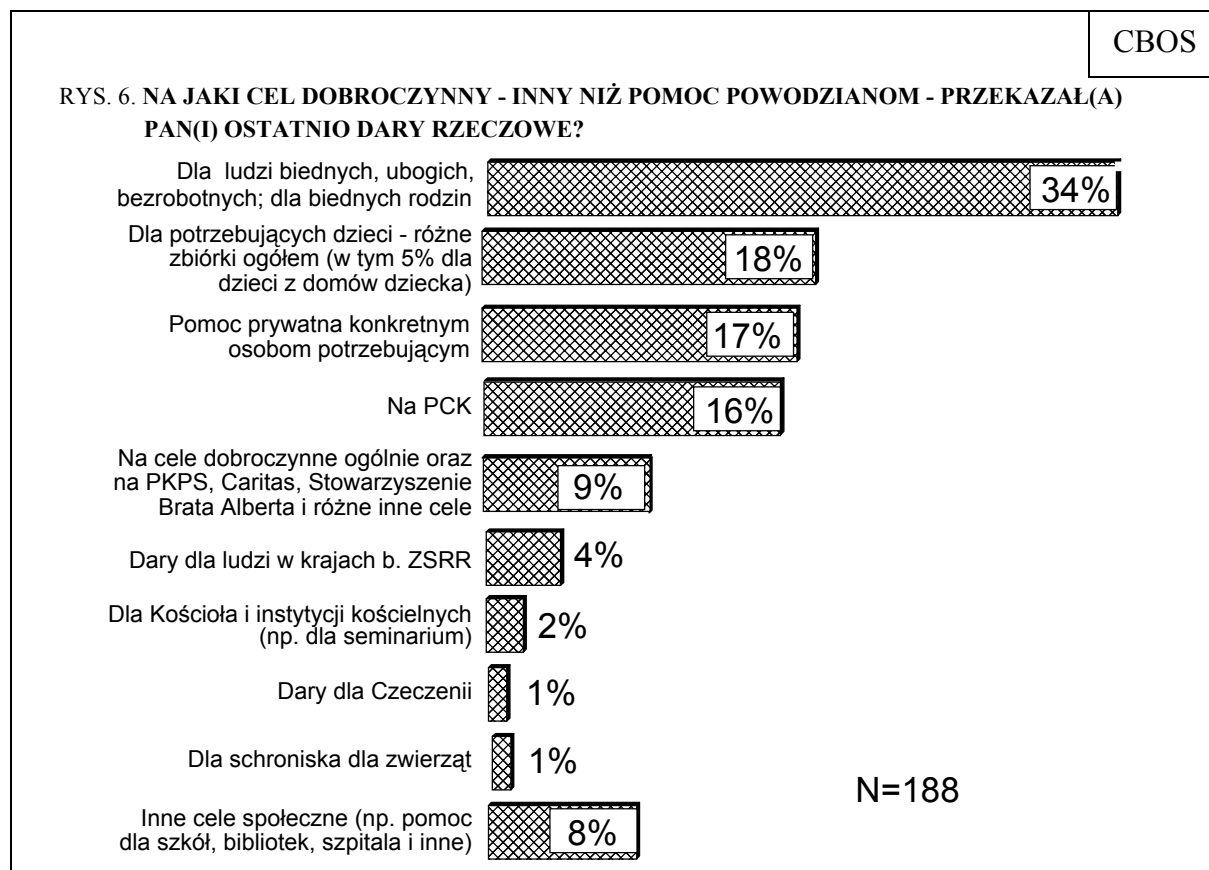


Podobnie jak w przypadku datków pieniężnych, ankietowani tym częściej świadczą pomoc rzeczową, im lepiej są wykształceni i sytuowani. Ofiarności pod tym względem sprzyjają też częste praktyki religijne.

W grupach społeczno-zawodowych świadczeniem pomocy rzeczowej wyróżniają się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także - co nie występowało w przypadku pomocy finansowej - renciści i emeryci.

Pomoc rzeczową częściej ofiarowują mieszkańcy miast średnich i dużych, osoby w wieku średnim i starszym oraz kobiety.

Główne kierunki tej pomocy są nieco inne niż pieniężnej. Najczęstszymi odbiorcami są różne grupy ludzi biednych, ubogich, przy tym znaczny odsetek badanych pomaga konkretnym osobom - sąsiadom, znajomym, dalszej rodzinie, znajomym niepełnosprawnym, znanej osobiście samotnej matce wychowującej dzieci. Warto odnotować rozmiar tej zindywidualizowanej pomocy materialnej, która wprawdzie zawsze występowała, ale dziś wydaje się znacznie częstsza niż dawniej. Dary przeznaczone dla dzieci zajmują dopiero drugie miejsce na liście najczęstszych celów pomocy rzeczowej.



Pomoc rzeczowa świadczona jest często za pośrednictwem określonych instytucji zbierających dary, stąd znaczne odsetki wskazujących na te instytucje i przekazujących dary PCK, PKPS, Caritasowi czy innym organizacjom charytatywnym. Przy tej okazji wyraźniej też niż w przypadku pomocy pieniężnej uwidacznia się pomoc dla rodaków w krajach dawnego ZSRR, a także takie cele, jak pomoc dla Czeczenii.



Najbardziej gotowi jesteśmy pomagać dzieciom niepełnosprawnym i chorym oraz z domów dziecka i najuboższych rodzin. Skłonni jesteśmy także wspomagać finansowo ludzi starych i samotnych, niepełnosprawnych dorosłych oraz osoby dotknięte skutkami powodzi lub innych klęsk żywiołowych. Również placówki służby zdrowia mogą liczyć na ofiarność społeczną, gdy chodzi o kosztowny sprzęt czy operacje.

Za najbardziej potrzebujących pomocy w naszym społeczeństwie uważamy najczęściej także różne kategorie dzieci, następnie różne grupy ludzi biednych, bez dostatecznych środków do życia, ludzi starych i samotnych, powodzian oraz bezdomnych, niepełnosprawnych i bezrobotnych. Obowiązkiem pomocy dla nich obarczamy przede wszystkim władze publiczne - rząd i odpowiednie organizacje i instytucje państwowe oraz władze lokalne, od których częściej niż dawniej oczekujemy niesienia pomocy.

Większość ankietowanych udzieliła w jakiejś formie pomocy powodzianom, a blisko połowa przeznaczyła w ostatnim okresie pieniądze na inne cele dobroczynne. Dary rzeczowe na cele inne niż pomoc powodzianom przekazywano znacznie rzadziej.

Podobnie jak przed rokiem, najczęstsze były datki na rzecz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, której popularność nie słabnie. Na drugim miejscu pod tym względem są zbiórki na cele kościelne oraz akcje charytatywne prowadzone przez Kościół i organizacje z nim związane. Pomoc rzeczowa kierowana jest najczęściej do biednych rodzin i ludzi ubogich, a także do dzieci oraz na cele dobroczynne. Zwraca uwagę znaczny odsetek ankietowanych przeznaczających dary rzeczowe dla konkretnych, znanych im osób potrzebujących.

Tabela 1. Gdyby miał(a) Pan(i) niewielką sumę pieniędzy, którą mógł(a)by Pan(i) przeznaczyć na dobroczynność, na pomoc potrzebującym, to na jakie cele przede wszystkim przeznaczył(a)by Pan(i) te pieniądze? Proszę wybrać nie więcej niż cztery możliwości: 1 - Pomoc ludziom starszym i samotnym; 2 - Pomoc osobom niepełnosprawnym; 3 - Pomoc bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy; 4 - Pomoc chorym na AIDS; 5 - Sprzęt i pieniądze dla szpitali na przeprowadzanie kosztownych operacji; 6 - Pomoc byłym więźniom w powrocie do społeczeństwa; 7 - Pomoc dzieciom chorym lub upośledzonym; 8 - Pomoc ofiarom wojen w różnych krajach świata

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	40	49	10	10	32	2	61	3
Płeć								
Mężczyźni	38	47	11	10	34	1	60	3
Kobiety	41	50	8	11	30	2	62	4
Wiek								
do 24 lat	22	43	10	22	40	3	61	3
25-34	36	52	11	15	31	1	64	4
35-44	33	46	10	9	32	1	59	2
45-54	43	48	11	6	31	0	62	4
55-64	56	53	4	7	28	1	66	5
65 lat i więcej	52	50	10	4	29	4	59	2
Miejsce zamieszkania								
Wieś	40	52	8	8	33	1	62	3
Miało do 20 tys.	39	53	10	10	39	4	66	4
od 21 do 100 tys.	47	43	12	10	29	1	60	3
101-500 tys.	34	49	8	10	30	1	66	4
501 tys. i więcej mieszk.	38	38	12	14	30	2	48	2
Region								
Północny	44	40	12	13	32	2	58	7
Zachodni	42	50	14	11	29	3	60	1
Środkowozachodni	43	52	7	11	32	1	57	2
Środkowy	38	42	12	7	33	1	53	3
Wschodni	42	42	8	10	34	3	73	3
Południowo-wschodni	31	52	7	11	31	1	65	3
Południowo-zachodni	41	58	9	11	31	1	66	4
Wykształcenie								
Podstawowe	45	49	11	7	28	1	58	4
Zasadnicze zawodowe	39	52	12	11	34	1	63	2
Średnie	34	45	7	13	35	2	63	3
Wyższe	45	49	9	9	26	3	60	2
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	45	52	10	6	31	1	56	3
Prac. umysł. niż. szczebla	30	47	9	16	29	1	59	4
Pracownicy fiz. - umysł.	32	42	11	11	41	0	53	3
Robotnicy wykwalifikowani	35	45	9	13	35	1	63	2
Robotnicy niewykwalifik.	45	44	2	10	35	2	72	1
Rolnicy	26	46	4	9	29	0	64	4
Prywatni przedsiębiorcy	41	51	8	12	28	0	58	3
Bierni zawodowo								
Renciści	55	55	6	9	24	1	55	4
Emeryci	56	54	10	5	32	3	62	2
Uczniowie i studenci	21	39	9	26	34	2	60	4
Bezrobotni	26	44	24	13	28	2	59	3
Gospodynie domowe i inni	34	49	7	4	38	2	68	7
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	33	47	5	11	33	3	64	6
Sektor państwowy	32	42	8	13	36	1	61	1
Sektor prywatny	41	48	11	12	31	1	61	2
Spółdzielczość	42	58	0	6	33	0	68	4
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 200 zł	35	52	7	12	33	2	62	3
201 - 325	44	47	13	9	25	1	63	4
326 - 449	43	53	6	13	33	1	59	3
450 - 599	37	48	9	11	33	1	63	2
Powyżej 599 zł	42	44	11	9	31	2	59	4
Ocena własnych war. mater.								
Złe	41	43	12	10	28	1	60	5
Średnie	41	53	8	10	32	2	60	3
Dobre	36	46	9	11	35	1	64	2
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	43	52	15	7	19	4	68	4
Raz w tygodniu	40	52	8	11	34	1	61	4
Kilka razy w miesiącu	40	40	17	7	30	0	68	2
Kilka razy w roku	40	45	6	12	31	1	61	2
W ogóle nie uczestniczy	39	47	16	11	29	4	54	3
Poglądy polityczne								
Lewica	43	51	11	12	34	2	59	3
Centrum	40	47	11	11	32	2	62	5
Prawica	38	50	8	10	33	1	67	2
Trudno powiedzieć	37	46	10	7	26	0	56	3

(%)

Tabela 1 (cd.). Gdyby miał(a) Pan(i) niewielką sumę pieniędzy, którą mógł(a)by Pan(i) przeznaczyć na dobroczynność, na pomoc potrzebującym, to na jakie cele przede wszystkim przeznaczył(a)by Pan(i) te pieniądze? Proszę wybrać nie więcej niż cztery możliwości. 9 - Pomoc bezdomnym; 10 - Pomoc dzieciom z najuboższych rodzin; 11 - Pomoc dzieciom z domów dziecka; 12 - Leczenie narkomanów; 13 - Leczenie alkoholików; 14 - Pomoc osobom nie radzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych; 15 - Pomoc dla samotnych kobiet w ciąży i matek, które są w trudnej sytuacji życiowej; 16 - Pomoc ludziom dotkniętym skutkami powodzi lub innych klęsk żywiołowych

	9	10	11	12	13	14	15	16
Ogółem	19	37	41	3	3	8	18	34
Płeć								
Mężczyźni	19	38	41	3	2	7	17	37
Kobiety	19	36	41	3	3	9	19	31
Wiek								
do 24 lat	29	35	46	6	3	6	24	32
25-34	17	38	44	1	0	7	24	31
35-44	20	45	38	2	5	9	23	33
45-54	21	42	41	4	5	8	14	36
55-64	12	27	41	3	1	5	12	38
65 lat i więcej	14	29	37	1	2	12	9	33
Miejsce zamieszkania								
Wieś	18	37	39	2	2	8	13	35
Miasto do 20 tys.	16	29	41	2	1	5	13	37
od 21 do 100 tys.	20	38	42	3	4	10	26	36
101-500 tys.	19	38	42	3	4	6	19	39
501 tys. i więcej mieszk.	24	42	36	4	5	9	26	30
Region								
Północny	23	40	35	1	3	6	18	31
Zachodni	20	45	41	1	4	11	23	28
Środkowozachodni	14	36	35	3	2	12	17	38
Środkowy	16	35	43	2	2	9	23	30
Wschodni	16	33	51	4	6	4	11	31
Południowo-wschodni	24	41	35	5	4	9	16	40
Południowo-zachodni	20	33	45	2	1	5	19	35
Wykształcenie								
Podstawowe	17	36	41	2	3	10	11	36
Zasadnicze zawodowe	22	37	38	3	3	5	22	32
Średnie	20	38	44	3	2	9	19	34
Wyższe	13	41	36	2	3	11	28	33
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	13	40	38	0	0	13	27	30
Prac. umysł. niż. szczebla	21	40	38	1	3	7	28	35
Pracownicy fiz. - umysł.	24	42	51	0	8	4	29	39
Robotnicy wykwalifikowani	17	40	39	3	4	4	21	45
Robotnicy niewykwalifik.	24	38	52	3	1	10	13	19
Rolnicy	19	55	37	0	0	6	13	34
Prywatni przedsiębiorcy	22	41	40	5	7	4	12	33
Bierni zawodowo								
Renciści	21	31	39	5	1	10	14	29
Emeryci	11	30	38	1	1	9	11	33
Uczniowie i studenci	22	39	52	9	2	6	21	31
Bezrobotni	24	33	37	5	7	9	19	33
Gospodynie domowe i inni	27	39	43	2	2	14	18	34
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	15	46	34	2	3	9	24	34
Sektor państwowy	24	47	43	0	0	10	17	38
Sektor prywatny	20	38	44	3	4	5	25	35
Spółdzielczość	18	16	49	6	6	0	10	49
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 200 zł	19	38	38	2	4	9	16	29
201 - 325	18	38	42	4	3	7	19	35
326 - 449	21	35	43	4	3	8	15	37
450 - 599	22	34	44	2	4	9	20	34
Powyżej 599 zł	14	40	40	2	2	9	21	37
Ocena własnych war. mater.								
Złe	20	41	40	3	5	10	16	26
Średnie	20	36	39	3	2	7	17	37
Dobre	17	35	46	1	2	7	24	36
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	13	33	31	0	2	6	17	35
Raz w tygodniu	18	38	40	3	4	8	17	38
Kilka razy w miesiącu	19	38	43	3	3	10	14	37
Kilka razy w roku	21	39	43	2	3	9	18	27
W ogóle nie uczestniczy	21	33	38	3	1	5	31	22
Poglądy polityczne								
Lewica	18	40	36	2	4	6	16	30
Centrum	19	40	42	2	3	10	19	32
Prawica	21	36	39	4	3	6	22	35
Trudno powiedzieć	17	31	47	2	2	11	15	38

(%)

Tabela 1 (cd.). Gdyby miał(a) Pan(i) niewielką sumę pieniędzy, którą mógł(a)by Pan(i) przeznaczyć na dobroczynność, na pomoc potrzebującym, to na jakie cele przede wszystkim przeznaczył(a)by Pan(i) te pieniądze? Proszę wybrać nie więcej niż cztery możliwości; 17 - Pomoc uchodźcom - przybyłym z biednych krajów; 18 - Pomoc Polakom powracającym do ojczyzny z krajów dawnego Związku Radzieckiego, np. z Kazachstanu

	(%)		
	17	18	Liczba osób
Ogółem	2	8	1148
Płeć			
Mężczyźni	2	10	543
Kobiety	1	6	605
Wiek			
do 24 lat	1	3	160
25-34	0	6	205
35-44	3	11	247
45-54	2	8	215
55-64	1	9	139
65 lat i więcej	2	9	183
Miejsce zamieszkania			
Wieś	0	6	426
Miasto do 20 tys.	2	6	138
od 21 do 100 tys.	2	6	229
101-500 tys.	2	12	207
501 tys. i więcej mieszk.	2	12	149
Region			
Północny	2	11	133
Zachodni	0	9	122
Środkowo-zachodni	1	5	174
Środkowy	2	7	210
Wschodni	4	8	125
Południowo-wschodni	1	7	185
Południowo-zachodni	2	8	199
Wykształcenie			
Podstawowe	2	4	368
Zasadnicze zawodowe	1	6	321
Średnie	1	9	367
Wyższe	4	24	92
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	5	19	70
Prac. umysł. niż. szczebla	0	8	98
Pracownicy fiz.- umysł.	1	3	76
Robotnicy wykwalifikowani	3	8	138
Robotnicy niewykwalifik.	1	7	52
Rolnicy	1	3	59
Prywatni przedsiębiorcy	0	20	65
Bierni zawodowo			
Renciści	2	3	134
Emeryci	1	10	216
Uczniowie i studenci	2	5	64
Bezrobotni	1	6	107
Gospodynie domowe i inni	0	2	68
Pracujący poza rolnictwem			
Sfera budżetowa	1	18	114
Sektor państwowy	3	12	107
Sektor prywatny	1	8	287
Spółdzielczość	0	4	26
Dochoły na jedną osobę			
Poniżej 200 zł	1	3	192
201 - 325	0	7	234
326 - 449	1	8	213
450 - 599	4	6	164
Powyżej 599 zł	3	16	184
Ocena własnych war. mater.			
Złe	0	6	304
Średnie	2	7	562
Dobre	2	11	281
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	2	12	49
Raz w tygodniu	1	8	571
Kilka razy w miesiącu	2	7	152
Kilka razy w roku	2	8	264
W ogóle nie uczestniczy	1	8	109
Poglądy polityczne			
Lewica	1	6	278
Centrum	2	7	343
Prawica	2	12	321
Trudno powiedzieć	1	4	204

Tabela 2. Czy miał(a) Pan(i) okazję, aby udzielić pomocy powodzianom?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	71	29	1151
Płeć			
Mężczyźni	67	33	546
Kobiety	75	25	606
Wiek			
do 24 lat	54	46	160
25-34	67	33	205
35-44	78	22	246
45-54	73	27	215
55-64	80	20	141
65 lat i więcej	71	29	184
Miejsce zamieszkania			
Wieś	73	27	427
Miasto do 20 tys.	73	27	140
od 21 do 100 tys.	73	27	228
101-500 tys.	66	34	207
501 tys.i więcej mieszk.	67	33	149
Region			
Północny	68	32	135
Zachodni	68	32	122
Środkowozachodni	70	30	175
Środkowy	68	32	210
Wschodni	77	23	125
Południowo-wschodni	70	30	185
Południowo-zachodni	77	23	199
Wykształcenie			
Podstawowe	65	35	372
Zasadnicze zawodowe	69	31	321
Średnie	76	24	367
Wyższe	81	19	91
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	78	22	69
Prac.umysł.niż.szczebla	90	10	98
Pracownicy fiz.- umysł.	78	22	76
Robotnicy wykwalifikowani	69	31	138
Robotnicy niewykwalifik.	80	20	52
Rolnicy	71	29	59
Prywatni przedsiębiorcy	75	25	65
Bierni zawodowo			
Renciści	70	30	138
Emeryci	76	24	216
Uczniowie i studenci	60	40	64
Bezrobotni	45	55	107
Gospodynie domowe i inni	60	40	68
Pracujący poza rolnictwem			
Sfera budżetowa	86	14	113
Sektor państwowy	73	27	107
Sektor prywatny	75	25	287
Spółdzielczość	76	24	26
Dochody na jedną osobę			
Poniżej 200 zł	54	46	194
201 - 325	78	22	235
326 - 449	71	29	213
450 - 599	82	18	164
Powyżej 599 zł	75	25	183
Ocena własnych war. mater.			
Złe	58	42	304
Średnie	74	26	565
Dobre	78	22	281
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	94	6	51
Raz w tygodniu	80	20	571
Kilka razy w miesiącu	62	38	152
Kilka razy w roku	60	40	265
W ogóle nie uczestniczy	54	46	109
Poglądy polityczne			
Lewica	69	31	279
Centrum	73	27	342
Prawica	76	24	321
Trudno powiedzieć	64	36	206

Tabela 3. Czy w ostatnim okresie dał(a) Pan(i) jakieś pieniądze na cel dobroczynny - inny niż pomoc powodziąnom?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	48	52	1152
Płeć			
Mężczyźni	46	54	546
Kobiety	49	51	606
Wiek			
do 24 lat	46	54	160
25-34	44	56	205
35-44	51	49	247
45-54	49	51	215
55-64	52	48	141
65 lat i więcej	44	56	184
Miejsce zamieszkania			
Wieś	36	64	427
Miasto do 20 tys.	47	53	140
od 21 do 100 tys.	57	43	229
101-500 tys.	52	48	207
501 tys.i więcej mieszk.	62	38	149
Region			
Północny	47	53	136
Zachodni	42	58	122
Środkowozachodni	43	57	175
Środkowy	51	49	210
Wschodni	48	52	125
Południowo-wschodni	47	53	185
Południowo-zachodni	54	46	199
Wykształcenie			
Podstawowe	39	61	372
Zasadnicze zawodowe	43	57	321
Średnie	55	45	367
Wyższe	72	28	92
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	75	25	70
Prac.umysł.niż.szczebla	57	43	98
Pracownicy fiz.- umysł.	46	54	76
Robotnicy wykwalifikowani	49	51	138
Robotnicy niewykwalifik.	38	62	52
Rolnicy	18	82	59
Prywatni przedsiębiorcy	67	33	65
Bierni zawodowo			
Renciści	43	57	138
Emeryci	49	51	216
Uczniowie i studenci	56	44	64
Bezrobotni	31	69	107
Gospodynie domowe i inni	45	55	68
Pracujący poza rolnictwem			
Sfera budżetowa	67	33	114
Sektor państwowy	43	57	107
Sektor prywatny	54	46	287
Spółdzielczość	57	43	26
Dochody na jedną osobę			
Poniżej 200 zł	29	71	194
201 - 325	46	54	235
326 - 449	52	48	213
450 - 599	58	42	164
Powyżej 599 zł	64	36	184
Ocena własnych war. mater.			
Złe	33	67	304
Średnie	49	51	565
Dobre	61	39	282
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	68	32	51
Raz w tygodniu	49	51	571
Kilka razy w miesiącu	40	60	152
Kilka razy w roku	45	55	266
W ogóle nie uczestniczy	52	48	109
Poglądy polityczne			
Lewica	50	50	279
Centrum	48	52	343
Prawica	57	43	321
Trudno powiedzieć	31	69	206

Tabela 4. Czy ostatnio przekazał(a) Pan(i) jakieś dary rzeczowe na cel dobroczynny - inny niż pomoc powodziąnom?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	16	84	1151
Płeć			
Mężczyźni	13	87	546
Kobiety	19	81	605
Wiek			
do 24 lat	9	91	160
25-34	13	87	205
35-44	17	83	247
45-54	18	82	214
55-64	17	83	141
65 lat i więcej	22	78	184
Miejsce zamieszkania			
Wieś	10	90	427
Miasto do 20 tys.	14	86	140
od 21 do 100 tys.	20	80	229
101-500 tys.	23	77	205
501 tys.i więcej mieszk.	23	77	149
Region			
Północny	17	83	136
Zachodni	17	83	122
Środkowozachodni	13	87	175
Środkowy	16	84	209
Wschodni	14	86	125
Południowo-wschodni	18	82	185
Południowo-zachodni	18	82	199
Wykształcenie			
Podstawowe	12	88	371
Zasadnicze zawodowe	14	86	321
Średnie	20	80	367
Wyższe	29	71	92
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	25	75	70
Prac.umysł.niż.szczebla	19	81	98
Pracownicy fiz.- umysł.	16	84	76
Robotnicy wykwalifikowani	12	88	138
Robotnicy niewykwalifik.	15	85	52
Rolnicy	11	89	59
Prywatni przedsiębiorcy	16	84	65
Bierni zawodowo			
Renciści	26	74	138
Emeryci	19	81	216
Uczniowie i studenci	13	87	64
Bezrobotni	7	93	105
Gospodynie domowe i inni	10	90	68
Pracujący poza rolnictwem			
Sfera budżetowa	28	72	114
Sektor państwowy	12	88	107
Sektor prywatny	16	84	287
Spółdzielczość	20	80	26
Dochody na jedną osobę			
Poniżej 200 zł	8	92	193
201 - 325	15	85	235
326 - 449	16	84	213
450 - 599	22	78	164
Powyżej 599 zł	24	76	184
Ocena własnych war. mater.			
Złe	11	89	302
Średnie	15	85	565
Dobre	24	76	282
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	24	76	51
Raz w tygodniu	18	82	569
Kilka razy w miesiącu	11	89	152
Kilka razy w roku	14	86	266
W ogóle nie uczestniczy	19	81	109
Poglądy polityczne			
Lewica	20	80	279
Centrum	14	86	343
Prawica	17	83	321
Trudno powiedzieć	15	85	205